

NTGent, 'Platform / Onderworpen' ****

Hartroerend humaan

Bierbakken, vierdehands kledij, een Coca-Cola-handdoek: afgeleefde symbolen van een consumptiemaatschappij vormden het decormateriaal waarmee Johan Simons ruim een decennium geleden Michel Houellebecqs 'Plateforme' ensceneerde. Dit jaar ging de regisseur met dezelfde auteur en dezelfde prullen aan de slag om 'Soumission' vorm te geven. Samen vormen 'Platform' en 'Onderworpen' een tweeluik over een samenleving die verloren is gelopen in haar vrijheden.

Waar de balans tussen verhaal en filosofie in 'Onderworpen' doorslaat in de richting van het narratieve, bereikt de bewerking van 'Platform' een ideaal evenwicht tussen plot en ideeën. Houellebecq laat protagonist Michel het beeld ophangen van een liefdeloos Westen, waarin mensen zich niet meer kunnen overgeven aan hun verlangen omdat ze verlamd zijn door de continue vergelijking met anderen. Van daaruit legt Michel de kiem voor een reisformule waarmee hij erotische behoefte volgens de regels van de concurrentiële markt kapitaliseert.

Steven Van Watermeulen zet Michel neer als een kwetsbaar randfiguur. In de succesvolle Valérie vindt het personage meer dan een perfecte minnares, want seks biedt bij Houellebecq altijd uitzicht op liefde. Dat Michel en Valérie elkaar in een ongebreideld hedonisme vinden, is dus de veruitwendiging van een diepe affectie. Simons' expressieve idioom stelt lust en liefde overigens perfect voor als een vanzelfsprekend continuüm.

De hyperbolische representatie van de personages past uitstekend binnen Houellebecqs wereldbeeld, waarin de samenleving haar morele wortels absurd genoeg heeft ingeruild voor de kwantificeerbare uitkomstmaat geld. Tegen de achtergrond van neoliberal schroot dat mens en materie na verloop van tijd als grofvuil afdankt, steekt Michels authentieke romantiek fel af. Hij vergeet echter dat zijn oase een uitwas is van een systeem dat onderdrukking en ongelijkheid in de hand werkt. Het platform waarop hij zijn leven heeft ingericht, wordt letterlijk tot ontploffing gebracht.

Het geloof in de liefde, dat Michel uit het moeras van zijn kleurloze bestaan tilt, is in 'Onderworpen' verslenst. Hoofdpersonage François houdt er relaties van maximum een jaar op na, kwestie van het ontgoochelende einde van zijn verliefdheden voor te zijn. Tot Myriam zijn pad kruist, een joodse die onder het bewind van de Moslimbroeders niet in Frankrijk kan blijven. Op zoek naar een tweede levensadem overweegt François een bekering tot de Islam, na ontmoetingen met alweer een reeks excentrieke figuren.

Johan Simons en Chokri Ben Chikha benutten ook in deze adaptatie de kwaliteiten van de cast optimaal. Voortdurend heen en weer geslingerd tussen komedie en tragedie ziet het publiek in dat François moet kiezen voor ofwel een toekomst, ofwel een vrije val in zijn verdriet. Op de tonen van Ravels 'Pavane pour une infante défunte' (Valérie? Myriam?) beeldt een alweer sublieme Van Watermeulen uit wat het betekent om zich in existentieel lijden te wentelen. Ondanks alles besluit hij te kiezen voor het leven, met een matras in de aanslag. Dat beeld is metaforisch voor de kleinste en meest fundamentele gemeenschap waar de mens naar streeft: de liefdesrelatie.

Het slot, waarin de overige acteurs in gewone klederdracht verschijnen en dus exemplarisch worden voor gelijk wie, synthetiseert een oeuvre dat de uitvergroting als stijlmiddel aangrijpt om in alle toonaarden menselijkheid te laten horen. In deze tijd van extremen getuigen zowel Houellebecq als Simons van een hartroerend humanisme.

Jan-Jakob Delanoye

© Cutting Edge - 13 mei 2017